

Lekcja

Temat: Powstanie Chmielnickiego

1. Kozacy zaporoscy

- a. Ludność różnych narodowości i stanów, przeważnie Rusini, chłopci zbiegli z majątków szlacheckich
- b. Zamieszkiwali południowo-wschodnią Ukrainę, nazywaną Dzikimi Polami lub Zaporozem
- c. Zajmowali się najazdami rabunkowymi na ziemie tureckie, w mniejszym stopniu rzemiosłem i rolnictwem
- d. Kozacy rejestrowi – Kozacy wpisani na listę wojsk Rzeczypospolitej (rejestr). Za służbę wojskową otrzymywali żołd i byli zwolnieni z pańszczyzny.

2. Bohdan Chmielnicki – szlachcic narodowości ruskiej, który stanął na czele największego buntu kozackiego przeciw Rzeczypospolitej

3. Przyczyny wybuchu powstania Chmielnickiego

- a. Zmniejszenie liczby Kozaków rejestrowych
- b. Próby narzucenia Kozakom pańszczyzny przez magnatów
- c. Zmuszanie Kozaków do przejścia z prawosławia na wyznanie greckokatolickie

4. Przebieg powstania (1648-1654)

- a. 1648 r. – klęski wojsk polskich pod Żółtymi Wodami, Korsuniem i Piławcami
- b. 1649 r. – skuteczna obrona Zbaraża przez ks. Jeremiego Wiśniowieckiego i ugoda w Zborowie, na mocy której:
 - Chmielnicki uzyskał tytuł hetmana
 - Zwiększono liczbę Kozaków rejestrowych
- c. 1651 r. – zwycięstwo Polaków w bitwie pod Beresteczkiem
- d. 1654 r. – układ w Perejasławiu między Chmielnickim a Rosją o przyłączeniu Ukrainy do Rosji
- e. Wojna Rzeczypospolitej z Rosją i Kozakami zakończona rozejmem w Andruszowie (1667 r) na mocy którego **podzielono Ukrainę między Rzeczpospolitą a Rosję**. Warunki rozejmu potwierdzono pokojem Grzymałtowskiego w 1686 r.

5. Skutki i znaczenie powstania

- a. Zniszczenia wojenne, straty w ludziach
- b. Utrata przez Rzeczpospolitą Ukrainy zadnieprzańskiej na rzecz Rosji